

Таким образом, применение в образовательной практике предложенной модели умственной одаренности детей дошкольного возраста показало ее эффективность и соответствие возрастным характеристикам ребенка.

Список использованной литературы:

1. Богоявленская Д.Б., Брушлинский А.В., Бабаева и др. Рабочая концепция одаренности/ под редакцией В.Д. Шадриков – М., 1998.
2. Бурлакова И. А. Сто советов по развитию одаренности детей. Родителям, воспитателям, учителям. – М.: Российское педагогическое агентство, 1997. – 312 с
3. Жумалиева Ж.М. Жаш курак психологиясы: окуу куралы. -Б: 1999. – 256 б.
4. Одаренные дети: пер. с англ./ Общ. ред. Г. В. Бурменской и В. М. Слущкого- М.: Прогресс, 1991. -- 376 с.

УДК:372.851:371.64/69

DOI 10.33514/1694-7851-2021-1-171-174

Кубанычбек уулу Кутман, Казиева Г. К.

И. Арабаев атындагы КМУнун педагогика факультетинин магистранты,
п.и.к., И.Арабаев атындагы КМУнун доценти

Кубанычбек уулу Кутман, Казиева Г. К.
магистрант факультета педагогики КГУ им. И. Арабаева,
к.п.н., доцент КГУ им. И. Арабаева

Kubanychbek uulu Kutman, Kazieva G.K.

Master's student of the Faculty of Pedagogy, KSU named after I. Arabaeva,
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of KSU named after I. Arabaeva

ОРТО МЕКТЕПТЕ МАТЕМАТИКАНЫ ОКУТУУДА ОКУУЧУЛАРДЫН ЛОГИКАЛЫК ОЙ ЖҮГҮРТҮҮСҮН ӨНҮКТҮРҮҮ МЕТОДИКАСЫ

МЕТОДИКА РАЗВИТИЯ ЛОГИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ УЧАЩИХСЯ ПРИ ОБУЧЕНИИ МАТЕМАТИКИ В СРЕДНИХ ШКОЛАХ

METHODOLOGY FOR THE DEVELOPMENT OF LOGICAL THINKING OF STUDENTS IN TEACHING MATHEMATICS IN SECONDARY SCHOOLS

Аннотация: Окуучулардын логикалык ойлонуусун өстүрүү бул математиканы окутуунун негизги бөлүгү болуп эсептелет. Азыркы күндө окуучулардын логикалык ойлонуусу төмөн бойдон калууда. Бул макалада окуучулардын логикалык ой жүгүртүүсүнүн төмөн болушунун себептери жазылган.

Аннотация: Развития логического мышления учащихся является основной задачей обучение математике. В наши дни логическое мышления школьников остается низким. В этом статье приводится причины низкого уровня логического мышления.

Annotation: The development of logical thinking of students is the main task of teaching mathematics. Nowadays, the logical thinking of schoolchildren remains low. This article provides the reasons for the low level of logical thinking.

Негизги сөздөр: Логика, математика, логикалык ойлонуу, салыштыруу, максат, көз караш, көрсөткүч, статистика.

Ключевые слова: Логика, математика, логическое мышление, сравнить, цель, мировоззрение, показатель, статистика.

Keywords: logic, mathematics, logical thinking, compare, goal, worldview, indicator, statistics.

Адамзат кандай жашоодо жашабасын ал адам чындыкка көз каранды. Ар бир илим чындыкты үйрөтүүгө аракет кылат. Эң негизгилери болуп математика жана логика болуп

саналат. Математика бул так илим ал логика менен тыгыз байланышта. Логика бардык тармакта иштеген адистерге керек.

Логикалык ойлонууну башталгыч класстан өнүктүрүү. Логика бул туура ойлонуу. Баланын туура ойлонуусун калыптандыруу анын келечегине жакшы өбөлгө болот. К. Д. Ушинский менен В. А. Сухомлинскийдин тажрыйбасына таянсак “Окуучуларды башталгыч класстан баштап логикасын өстүрүү, бул туура логикалык ойлонгон адамды калыптандырат” – деген түшүнүк киргизишкен. Тапшырманы ар бир класстын деңгээлине жараша берүү керек 1-класстын окуучулары үчүн: “ Бакта 5 чабалекей жана 3 бактек конуп турат. Бакта канча канаттуу бар?”. Андан жогорку класстарга андан оор маселе берүү керек. Логиканы өнүктүрүү бул башталгыч класстын математикасынан көз каранды.

Окутуу процессинде математикалык маселерди иштетүү болуп саналат. Мисалга алсак көбөйтүү, бөлүү, геометриялык фигуралардын аянттарын, периметрлерин табуу жана сандарды салыштыруу.

Мен жогорудагы мисалдардан салыштырууга кененирээк токтолгум келип жатат.

Салыштыруу-Жашоодогу кыймыл аракетти айырмалап билүү, биз аларды салыштыра биле алганда башталат. Салыштыруу башталгыч класстын математика сабагынан жөнөкөй натуралдык сандарды салыштырып баштаганда, аны жашоодо колдонуп салыштырганды үйрөнүшөт. Салыштыруу –бул өзүнчө логикалык жол ал заттардын жана кубулуштардын айырмасын жана окшоштугун үйрөтөт[3].

Окуучулардын жашоодогу жакшы менен жаманды айырмалаганды үйрөнүүсү үчүн математиканын жардамы чоң.

Логикалык ойлонууну өнүктүрүү жогорку класстар үчүн. Математика инсандын чыгармачылык өнүгүүсүн калыптандырат. Теоремаларды далилдөө, эсептерди чыгаруу анын туура жообун табуу бул – логикалык өнүгүү. Математика логиканын өзөгү десем жаңылышпайм. Математика ойлонуу маданиятын үйрөтөт. Математиканын негизги тарбиялык мааниси толук ойлонуу болуп саналат. Математика сабагында окуучулар ойлонуунун бардык формасын колдонушат: түшүнүктүүлүк, элестетүү, жыйынтык чыгаруу.

Элестетүүнү жакшыртуунун эң негизгиси геометрия болуп эсептелет. Ар кандай геометриялык фигуралар, алардын аянттарын табуу, бийиктигин эсептөө, диагоналдарын табуу, геометриянын стереометрия бөлүгүнөн болсо биз көрүп жаткан телолорду пайдаланып эсептешет. Көлөмдүү фигураларды эсептөөдө окуучулардын мейкиндиктик элестөөсү калыптанат[5].

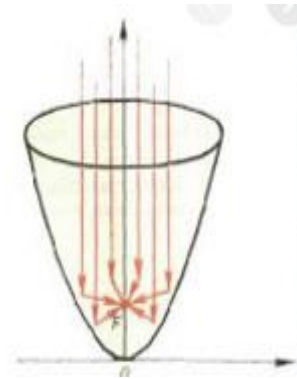
Математиканы окутуунун эки негизги максаты.

а) Математиканын практикалык жагы – адамдардын эмгек практикасында, тиричилигинде математиканы кеңири колдонулушу;

б) Инсандын көз карашын, ички дүйнөсүн кеңейтүүдө, алардын ойлоосун, пикирлөөсүн калыптандырууда математиканын ролу, мааниси өтө чоң. Ошондуктан, математиканы окуучуларга жеткиликтүү, түшүнүктүү кылып жеткизүү биздин милдет болуп саналат. Математика сабагы менен баардык эле балдар достошо бербейт. Мен өзүмдүн практикама таянсам, бир класстан жакшы дегенде 5 же 6 бала кызыгат же түшүнөт бул көрүнүштү жок кылуу үчүн мен жашоодон алып көрсөтүүнү аракет кылдым. Качан окуучу алып жаткан билимин жашоодон көрмөйүнчө кызыгуу болбойт. Аларга бизди курчап турган жашоо математика экенин көрсөтүү керек. Математика менен бирге логиканын өсүшүн жогоруда айтып кеттик математиканын жашоодогу ролу чоң экенин окуучуларга мен төмөнкүчө далилдедим

Жөнөкөй мисал, көптүктөр теориясындагы элементтерге натуралдык сандар менен белгилөө деген тема. Бул теманын логикасы жөн гана саноо болуп саналат.

9- класстын бир окуучусу менден параболанын бизге эмне кереги бар? деген суроо узатты, мен ал окуучуга төмөнкү сүрөттөрдү көрсөттүм[6]:

Бул параболанын жашоодогу орду.

Демек, математика сабагын жашоодон көрсөтсөк математикага болгон суроо талап жогору болот. Математика сабагын стандарттуу эмес логикалык көнүгүүлөргө жакындатуу туура кадам деп эсептейм. Математикалык эсептерди логикага жакындатуу ойлонууну жакшыртат. Эмне үчүн Кыргыз Республикасынын мектеп бүтүрүүчүлөрү Жалпы Республикалык тесттен математика боюнча төмөн бал алып жатышат. Биздин мектептеги математика логикадан алыстап баратат, ошол себептен биздин окуучулар төмөн бал алып жатышат. 2018-жылкы бүтүрүүчүнүн 43 окуучусу жогорку бал алышса 2019-жылы 22 гана окуучу жогорку бал алып жатышыт. Мен болгону эки гана жылдыкын салыштырдым. Мисалы Жалпы Республикалык тесттин негизги тестинин математикасынын 1-бөлүгүнө көңүл бурсак

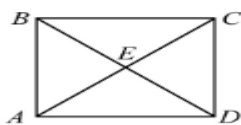
А КОЛОНКАСЫ **Б КОЛОНКАСЫ**

$$4\sqrt{3}$$

$$\frac{4}{\sqrt{3}}$$

$$\frac{3}{2} + \frac{1}{3} + \frac{1}{2}$$

$$\frac{4}{3} + \frac{1}{2} + \frac{2}{3}$$

ABCD квадратынын периметри 4 кө барабар

AED
үч бурчтугунун
периметри

$$1$$

Бардык *a* жана *b* оң сандары үчүн

$$a \square b = \frac{2a+1}{2b+1} \text{ жаңы операциясы берилген}$$

$$3 \square 4$$

$$4 \square 3$$

Бул мисалдар биздин окуу программасында жок болгондуктан биздин окуучулар Жалпы Республикалык тесттен жакшы бал албай жатат. Бир гана тесттен эмес окуучулардын ойлонуусу төмөн болуп жатат.

Көптөгөн изилдөөлөрдүн жыйынтыктарын карасак логика балдардын коомдон ордун табуусуна, инсан болуп калыптануусуна жакшы шарт түзөөрүн жогоруда байкадык. Логиканы өнүктүрүүгө математиканын салымы чоң экенин жогорудагы изилдөөлөр далилдеп турат. Математика бир гана эсептөөнү үйрөтпөстөн адамдын жашоосун жеңилдетет.

Чындыгында, математикалык материалды кабыл алуу жана тиешелүү билгичтик жана көндүмдөрүн калыптандыруу процессинде, окуучулардын ишмердүүлүктөрү, ой-жүгүртүүлөрү өсүп, жалпы өнүгүүгө ээ болушат[4].

Колдонулган адабияттар:

1. Брудный А.А. “Наука Понимать”. – Б.: Фонд “Сорос– Кыргызстан”, 1996. – 324с.
2. Гетманова А.Д. “Логика”. – М.: Новая школа, 2000. — 164 с.
3. Ибраев К. “Логика”. – Б.Илим. 2005— 164 б.
4. Казиева Г.К. Окумуштуу Н.Ибраева түзгөн башталгыч математиканы окутуунун методикалык системасындагы өзгөчөлүктөр / Г.К. Казиева, Б.А.Салидинова, К. А. Нурмаганбетова // Известия Кыргызской академии образования. – Б., 2019. – № 2(48). – С. 140-145.
5. Казиева Г.К. Башталгыч мектептин болочок мугалимдерин математика сабагында геометриялык материалдарды окутуу методикасы. Автореф. ...дисс.пед.илим канд. / Казиева Г.К. –Бишкек, 2011. –25б.
6. Интернет булактары:
<http://school4you.ru/logics-and-mathimatics-education/>
<https://cyberleninka.ru>
<https://nsportal.ru/nachalnaya-shkola/matematika/>
<http://kutbilim.journalist.kg/2013/08/02/matematika/>
<https://multiurok.ru/blog/matiematika>

УДК 37.013

DOI 10.33514/1694-7851-2021-1-174-177

Кудлова Оксана, Куляева Александра, С.Д. Сакимбаева

И. Арабаев атындагы КМУнун педагогика факультетинин магистранты,
м.и.к., И. Арабаев атындагы КМУнун профессордун м.а.

Кудлова Оксана, Куляева Александра, С.Д.Сакимбаева,

магистрантка факультета педагогика КГУ им. И. Арабаева
к. м. н., .о.проф. КГУ им. И. Арабаева

Kudlova Oksana, Kulyeva Alexandra, S.D. Sakimbaeva,
graduate student faculty of pedagogy KSU named after I. Arabaeva,
c. m. s, acting prof. KSU named after I. Arabaev

**МЕКТЕПКЕ ЧЕЙИНКИ КУРАКТАГЫ КЕБИНДЕ ЖАЛПЫ ЖЕТИШПЕСТИГИ БАР
ЖАНА КАДИМКИ ӨНУККӨН БАЛДАРДЫН КЕБИНДЕГИ ГРАММАТИКАЛЫК
ТҮЗҮМДҮН ӨРЧҮШҮ**

**РАЗВИТИЕ ГРАММАТИЧЕСКОГО СТРОЯ РЕЧИ В НОРМЕ И С ОБЩИМ
НЕДОРАЗВИТИЕМ РЕЧИ (ОНР) У ДЕТЕЙ В ДОШКОЛЬНОМ ВОЗРАСТЕ**